

ความเป็นมาของปัญหา

ในสังคมปัจจุบันนี้ ได้ยอมรับกันทั่วไปแล้วว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศและสังคม ถ้าการศึกษาเจริญก้าวหน้าประเทศก็จะเจริญก้าวหน้าไปด้วย ผู้นำประเทศที่มองเห็นการณ์ไกล จึงพิจารณาถึงการพัฒนาศึกษาเป็นอันดับแรก

ระบบการศึกษามีทั้ง การศึกษาภายนอกและภายใน โรงเรียน แต่ในที่นี้จะกล่าวเฉพาะระบบการศึกษาในโรงเรียนที่มีระบบโรงเรียน ประกอบด้วย การจัดชั้น เรียนโดยมีผู้เรียนและผู้สอน ดังนั้นจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนมีความสำคัญมากต่อระบบโรงเรียน และเพื่อที่จะให้ได้ผลทางการเรียนการสอนอย่างสมบูรณ์ ทั้งครูและนักเรียนจำเป็นจะต้องค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง จึงควรเป็นผู้ที่จะต้องอ่านมาก รู้มาก เพราะการอ่านหนังสือหลาย ๆ เล่ม นอกเหนือไปจากหนังสือแบบเรียนจะเป็นการขยายขอบเขตความรู้และความเข้าใจให้กว้างขวางออกไป แหล่งที่จะช่วยครูและนักเรียนให้เป็นคนรักการอ่าน การค้นคว้าด้วยตนเองได้นั้น โรงเรียนจะต้องจัดมีไว้ให้พร้อมเพื่อสนองความต้องการ นั่นคือห้องสมุด เพราะห้องสมุดโรงเรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียน เมื่อนักเรียนเมื่ออุปสรรคอันใด ก็จะต้องมาห้องสมุดเพื่อไต่ถาม ถกเถียง และติดตามปัญหาเหล่านั้น เพื่อหาคำตอบจากประสบการณ์ของผู้อื่นซึ่งมีเก็บอยู่ในหนังสือ การศึกษาจะได้ผลถ้าโรงเรียนรู้จักให้ห้องสมุดให้เป็นประโยชน์ในด้านการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ เพราะห้องสมุดโรงเรียนนี้ได้เป็นสถานเป็นที่รวบรวมหนังสือเท่านั้น แต่เป็นหน่วยงานที่มีประโยชน์ที่สุด ทำหน้าที่สนองความต้องการของ

---

1 ม.ร.ว. จิระวัณน์ จักรพันธ์, "ห้องสมุดกับการศึกษา," วารสารห้องสมุด, 3(ตุลาคม - ธันวาคม, 2502), 26.

ครูและนักเรียนในอันที่จะศึกษาหาความรู้ต่าง ๆ ห้องสมุดเป็นศูนย์กลางของกิจกรรมต่าง ๆ
เกี่ยวกับการศึกษาและเป็นแหล่งที่รวบรวมอุปกรณ์การสอนทุกชนิด ฉะนั้นถ้าโรงเรียนใดขาด
ห้องสมุดที่มีคุณสมบัติดังกล่าว ครูและนักเรียนในโรงเรียนนั้นจะขาดความรู้ที่ควรจะได้
อย่างมาก การเรียนการสอนก็จะไม่ได้ผลเท่าที่ควร

การจัดห้องสมุดโรงเรียนให้ครูและนักเรียนได้ค้นคว้าหาความรู้ เพื่อให้การเรียน
การสอนบรรลุผลสมความมุ่งหมายได้นั้น โรงเรียนจะต้องพยายามจัดห้องสมุดเพื่อสนองความ
ต้องการของครูและนักเรียน คือพยายามจัดให้ถูกหลักการเพื่อสะดวกต่อการใช้ของครูและ
นักเรียน เครื่องมือที่สำคัญที่จะช่วยให้การใช้ห้องสมุดเป็นไปได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และ
ถูกต้องนั้นคือ บัตรรายการ ซึ่งเปรียบเสมือนหัวใจของห้องสมุด เพราะบัตรรายการเป็น
เครื่องมือบอกให้ผู้ใช้ทราบถึงหนังสือที่มีอยู่ในห้องสมุดและสถานที่เก็บของหนังสือนั้น ๆ แต่
หน้าที่ ๆ สำคัญยิ่งคือ ช่วยให้หนังสือที่มีเรื่องสัมพันธ์กันไม่ว่าจะเป็นผู้แต่งคนเดียวหรือของ
ผู้แต่งหลาย ๆ คนได้อยู่รวมกัน และแสดงให้เห็นความสัมพันธ์ของหนังสือในวิชาเดียวกันหรือ
วิชาที่เกี่ยวข้องกัน จะเห็นได้ว่าบัตรรายการมีความสำคัญอย่างมากต่อห้องสมุด แต่ห้องสมุด
โรงเรียนในประเทศไทยส่วนใหญ่ยังไม่สามารถผลิตบัตรรายการได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์
ห้องสมุดโรงเรียนบางแห่งก็ยังไม่มีการทำบัตรรายการเลย คว้าสาเหตุดังกล่าวนี้ผู้วิจัยจึง
เห็นสมควรที่จะได้ทำการวิจัยเพื่อสำรวจสภาพที่แท้จริง ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงาน
การทำบัตรรายการ ของห้องสมุดโรงเรียน ศึกษาความคิดเห็นและความต้องการของครูบรรณ
รักษ์ที่มีต่อการบริหารงานการทำบัตรรายการ เพื่อจะได้พยายามหาวิธีแก้ปัญหาดังกล่าว และ
ปรับปรุงการทำบัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียนให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์อันจะเป็นประโยชน์
อย่างมากต่อการเรียนการสอนของครูและนักเรียน ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกสำรวจเฉพาะ
ห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครเท่านั้น เพื่อความสะดวกในการ
รวบรวมข้อมูลให้ได้รวดเร็วและสมบูรณ์

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในประเทศไทยได้มีผู้ทำการวิจัยเกี่ยวกับห้องสมุดโรงเรียนไว้เป็นจำนวนมากมาย
แต่ไม่เคยมีผู้ใดทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานการทำบัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียน

โดยตรงเลย เพียงแต่มีผู้ทำการวิจัยปัญหาการดำเนินงานของห้องสมุดโรงเรียน ภาคหนึ่งถึง
ปัญหาการบริหารงานการทำบัตรรายการบ้างดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2513 รัตพร ชัชชาติ ได้ทำการสำรวจการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียน
มัธยมศึกษาสังกัดกอง โรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษาในส่วนกลางปีการศึกษา 2512
โดยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพที่แท้จริง ปัญหา และอุปสรรคในการดำเนินงานห้องสมุด
โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกอง โรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษาในส่วนกลาง ตลอดจน
ความคิดเห็นของครู ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ และครูบรรณารักษ์ ที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียน
มัธยมศึกษา โดยส่งแบบสอบถามให้ครูบรรณารักษ์ ครู อาจารย์ใหญ่ จาก โรงเรียนมัธยม
ศึกษา 67 แห่ง ในพระนครและชนบุรี จากผลการสำรวจปรากฏว่า สภาพของห้องสมุดที่
สำรวจได้เมื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของกระทรวงศึกษาธิการแล้วพบว่า เนื้อที่
โต๊ะ เก้าอี้ส่วนใหญ่ ชั้นหนังสือ ตู้เก็บจุลสาร ที่เก็บแผนที่ รถเข็นหนังสือ เครื่องพิมพ์ดีด
อุปกรณ์ และวัสดุสิ่งพิมพ์ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ช่วยงานครูบรรณารักษ์ ส่วนใหญ่ต่ำกว่ามาตรฐาน
ขั้นต่ำที่กำหนดไว้ สำหรับแผนป้าย ตู้บัตรรายการ ที่วางหนังสือ ตู้เก็บโสตทัศนวัสดุ
วารสาร และหนังสือพิมพ์ ส่วนใหญ่ได้มาตรฐาน ครูบรรณารักษ์ส่วนมากไม่มีวุฒิบรรณารักษ
ศาสตร์ ส่วนผู้ช่วยบรรณารักษ์ทุกแห่งยังไม่มีวุฒิบรรณารักษศาสตร์ สำหรับปัญหาที่ได้สำรวจ
พบคือ ใ้รับงบประมาณน้อย ครูบรรณารักษ์มีน้อย และต้องทำการสอนด้วย จึงไม่มีเวลา
ทำงานในห้องสมุดให้ได้เต็มที่ วัสดุและเครื่องใช้ในห้องสมุดมีไม่เพียงพอ สถานที่คับแคบ
ไม่เป็นสัดส่วน สภาพไม่เหมาะสมที่จะเป็นห้องสมุด จำนวนหนังสือและสิ่งตีพิมพ์มีน้อย ที่มี
อยู่ก็ชำรุดและซ่อมไม่ทันทำให้ไม่เพียงพอกับจำนวนผู้ใช้ นักเรียนไม่มีเวลาใช้ห้องสมุดและ
ใช้ไม่เป็น ครูก็ไม่ใช้ห้องสมุดเพื่อการศึกษาค้นคว้า²

²รัตพร ชัชชาติ, "การดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกอง-
โรงเรียนรัฐบาล กรมวิสามัญศึกษาในส่วนกลาง ปีการศึกษา 2512" (วิทยานิพนธ์ปริญญา
การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2513) (อัครสำเนา).

ในปีเดียวกันนี้เอง บุญรอด ลากะสัมปันโน ได้ทำการสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา โดยมุ่งศึกษาปัญหาอันเป็นสาเหตุให้การบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนบกพร่องซึ่ง เป็นมูลเหตุให้เกิดปัญหาว่าทำไมห้องสมุดโรงเรียนจึงไม่ค่อยมีบทบาทในการเรียนการสอนเท่าที่ควร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามที่จัดส่งไปให้ครูบรรณารักษ์ห้องสมุดโรงเรียนสาธิต โรงเรียนรัฐบาล และโรงเรียนราษฎร์ที่มีการสอนตั้งแต่ ม.ศ. 1 - 5 รวม 25 โรงเรียน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้คือ การบริหารค้ำบุคลากรราชการกระจายอำนาจ อำนาจสิทธิขาดอยู่ที่ครูใหญ่ ในการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เข้าทำงานในห้องสมุด ครูบรรณารักษ์และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถดำเนินงานเทคนิคอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากขาดความรู้ ความสามารถ หรือไม่มีเวลาเพราะต้องรีบทำงานอื่นมาก การเงินไม่เพียงพอ และไม่มีการวางโครงการล่วงหน้าเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายในกิจการของห้องสมุดในการปรับปรุงคัดแปลงก่อสร้างอาคาร สถานที่ซึ่งขาดความร่วมมือระหว่าง ครูใหญ่ ครูบรรณารักษ์ สถาปนิก และศึกษานิเทศก์ สำหรับการจัดและประเมินผลการปฏิบัติงานหรือวิธีการ ไม่มีการทำอย่างต่อเนื่อง³

พ.ศ. 2514 สุชาติร์น คุนหมุกต์ ได้ศึกษาสถานภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ปีการศึกษา 2513 ความมุ่งหมายก็เพื่อจะได้ทราบถึงสภาพของห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษาในจังหวัดภาคใต้ เปรียบเทียบกับมาตรฐานขั้นต่ำของห้องสมุดโรงเรียนมัธยมซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ กำหนดไว้และเพื่อจะได้ทราบถึงปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงานห้องสมุดเหล่านั้น เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถามที่ส่งไปยังครูใหญ่ ครูบรรณารักษ์ และครูในโรงเรียนมัธยมของรัฐบาล จำนวน 22 โรงเรียน ในจังหวัดภาคใต้ รวม 176 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า

³บุญรอด ลากะสัมปันโน, "การสำรวจปัญหาเกี่ยวกับการบริหารงานห้องสมุดโรงเรียนมัธยม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2513) (อัครสำเนา).

ห้องสมุดของ โรงเรียนเหล่านั้นมีสภาพต่ำกว่ามาตรฐานขั้นต่ำที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดไว้ ปัญหาใหญ่ในการดำเนินงานห้องสมุดเหล่านั้นได้แก่ การขาดครูบรรณารักษ์ และผู้ช่วยบรรณารักษ์ ซึ่งมีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ ครูบรรณารักษ์ไม่มีเวลาพอที่จะดำเนินงานห้องสมุด ใ้ได้อย่างเต็มที่ ไม่มีพนักงานพิมพ์ดีด และผู้ใช้ห้องสมุด ขาดความรู้และความร่วมมือในการ ใช้ห้องสมุด⁴

บุญเรือน จันทศรีคำ ได้ศึกษาปัญหาความคิดเห็นและความต้องการของครูและนักเรียนที่มีต่อห้องสมุด โรงเรียนมัธยมแบบประสม เมื่อ พ.ศ. 2518 วัตถุประสงค์ในการวิจัยก็เพื่อสำรวจความคิดเห็นของครูและนักเรียนที่มีต่อห้องสมุด ปัญหาในการดำเนินงาน ปัญหาการใช้ห้องสมุด และความต้องการในการรับบริการห้องสมุดของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อาจารย์ใหญ่ ครู ครูบรรณารักษ์ และนักเรียนโรงเรียนมัธยมแบบประสมในโครงการเงินกู้ จำนวน 20 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นว่าห้องสมุดโรงเรียนเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียนในระดับมัธยม และควรมีสถานที่เป็นสัดส่วนโดยเฉพาะ ครูบรรณารักษ์ควรมีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ มีอิสระเต็มที่ในการทำงานห้องสมุด ไม่ควรมีชั่วโมงสอนวิชาสามัญ หรือทำหน้าที่พิเศษอื่น ๆ ปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุด คือ จำนวนครูบรรณารักษ์และผู้ช่วยบรรณารักษ์ไม่สอดคล้องกับงาน หนังสือชำรุด และสูญหายมาก ไม่มีพนักงานพิมพ์ดีดสำหรับห้องสมุด โต๊ะ เก้าอี้ไม่เพียงพอ กับจำนวนผู้ใช้ ปัญหาการใช้บริการห้องสมุด คือ ห้องสมุดมีหนังสือบางเรื่องน้อยเล่ม ทั้งที่มีผู้ต้องการใช้มาก ครูมีชั่วโมงสอนและนักเรียนมีชั่วโมงเรียนมาก ทำให้ไม่มีเวลาว่างไปใช้ห้องสมุด สำหรับความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุด คือให้ห้องสมุดจัดหาหนังสือใหม่โดยเร็ว และพิมพ์รายชื่อให้ผู้ใช้ได้ทราบ ให้เปิดบริการวันเสาร์และขยายเวลาบริการตอนเช้าและ

---

⁴ สุชารัตน์ คุณามุกต์, "สภาพภาพและปัญหาในการดำเนินงานห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลประเภทมัธยมศึกษา ในจังหวัดภาคใต้ของประเทศไทย ปีการศึกษา 2513" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2513) (อัครสาเนา).

เป็นเพิ่มขึ้น ทั้งต้องการให้ครูบรรณารักษ์มีชั่วโมงการสอนวิชาการใช้ห้องสมุด⁵

สำหรับบัตรรายการ เมื่อ พ.ศ. 2510 อัมพร ทีชะระ ได้สำรวจปัญหาการทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย และข้อเสนอแนะในการลงรายการบัตร โดยมีความมุ่งหมายที่จะเก็บรวบรวมปัญหาของ งาน เทคนิคในห้องสมุดค่านี้นิวเคราะห์ ข้อเสนอแนะ หลักเกณฑ์การทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทยเปรียบเทียบกันในข้อที่เกี่ยวกับภาษาและวัฒนธรรมไทย โดยใช้คำราเกี่ยวกับ กฎหมาย หลักภาษาไทย คำานกณะสงฆ์ และเอกสารทางประวัติศาสตร์ประกอบ ผลสรุปการวิเคราะห์ปัญหาและข้อเสนอแนะในค่านต่าง ๆ ดังนี้คือ การพิจารณาตัดลอกข้อความมาทำบัตรรายการ สำหรับหนังสือที่ไม่มีหน้าปกใน หรือหน้าปกในมีข้อความไม่ครบถ้วนที่จะลงรายการ หรือมีหน้าปกในหลายหน้า หรือมีหน้าปกใน 2 หน้า อยู่คู่กันในเล่มเดียว ข้อเสนอในการจัดทำตารางเลขหนังสือแบบสำเร็จรูปที่ให้กับชื่อผู้แต่งคนไทยได้โดยละเอียด เพื่อให้เลขเรียกหนังสือเป็นสัญลักษณ์ที่มีประสิทธิภาพในการค้นหาและเก็บหนังสือ รวมทั้งการวิเคราะห์และเสนอแบบแผนการลงชื่อผู้แต่งคนไทยโดยละเอียดและรายการอื่นๆ ไคแกบรณกลักษ์ หมายเหตุ แนวสืบค้น มีการค้นคว้าเพิ่มเติมการลงรายการให้ตรงกับควมนิยมในการผลิต และการใช้หนังสือไทยด้วยเช่นเดียวกัน⁶

และ พ.ศ. 2515 ชมุต ไซติจริยะ ได้สำรวจการใช้บัตรรายการของนิสิต นักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเรื่องวัตถุประสงค์ในการใช้บัตรรายการ การใช้รายการต่าง ๆ ปัญหาและความต้องการในการใช้บัตรรายการ

⁵บุญเรือน จันทศรีคำ, "การศึกษาปัญหาความคิดเห็นและความต้องการ ของครู และนักเรียนที่มีต่อห้องสมุดโรงเรียนมัธยมแบบประสม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2518) (อัครสาเนา).

⁶อัมพร ทีชะระ, "ปัญหาการทำบัตรรายการหนังสือภาษาไทย และ ข้อเสนอแนะในการลงรายการบัตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชาบรรณารักษศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510) (อัครสาเนา).

ของนิสิต นักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สรุปผลการวิจัยได้ว่า กลุ่มตัวอย่างใช้บัตรรายการ เพื่อค้นหาหนังสือตำรามากที่สุด รองลงมาเพื่อหาหนังสืออ่านประกอบ เพื่อหาหนังสือสำหรับเขียนรายงาน และทำการวิจัย และเพื่อหาหนังสือที่อาจารย์กำหนดให้อ่าน สำหรับรายการในบัตรที่กลุ่มตัวอย่างใช้มากที่สุด คือเลขเรียกหนังสือ และใช้รายการต่อไปนี้รองลงมาคือ ชื่อเรื่อง ชื่อผู้แต่ง หัวเรื่อง⁷

จากรายงานการวิจัยที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า ปัญหาการดำเนินงานห้องสมุด โรงเรียนนั้นมีหลายด้าน ครูและนักเรียนต่างก็เห็นว่าห้องสมุดเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเรียน การสอน และบัตรรายการก็เป็นเครื่องมือที่สำคัญที่สุดในการให้ความสะดวกแก่ผู้ใช้ห้องสมุด จึงได้มีผู้สำรวจเกี่ยวกับการทำบัตรรายการ การใช้บัตรรายการ แต่ยังไม่มีการสำรวจปัญหา การบริหารงานการทำบัตรรายการ เลย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสำรวจสภาพที่แท้จริงทุก ๆ ด้าน ของการบริหารงานการทำบัตรรายการ ของห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานการทำบัตรรายการ ของห้องสมุดโรงเรียน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ที่มีต่อศูนย์บัตรรายการ ของห้องสมุดโรงเรียน
4. รวบรวมข้อเสนอแนะต่าง ๆ ของครูบรรณารักษ์ในการแก้ไขและปรับปรุงการทำบัตรรายการ ของห้องสมุดโรงเรียน

---

⁷ ฆนพ ไซจิตวิริยะ, "การใช้บัตรรายการ ของ นิสิตนักศึกษาวิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2515) (อัครสาเนา).

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน

วิธีดำเนินการค้นคว้าวิจัย

1. ศึกษาความหมาย วัตถุประสงค์ บริการของห้องสมุดโรงเรียน และความหมายของบัตรรายการ การดำเนินงาน การทำบัตรรายการ ตลอดจนขั้นตอนบัตรรายการของต่างประเทศ และในประเทศไทย โดยการค้นคว้าจากหนังสือ วารสาร เอกสาร และสิ่งพิมพ์อื่น ๆ
2. ข้อมูลที่ไม่สามารถค้นคว้าจากเอกสารได้ ใช้วิธีการสัมภาษณ์ครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร และผู้เกี่ยวข้องในการทำบัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียน
3. สืบหาการบริหารการทำบัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามซึ่งส่งทางไปรษณีย์ หรือด้วยตนเองไปยังผู้ตอบคือ ครูบรรณาธิการห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร จำนวน 70 คน โดยรวบรวมรายชื่อและที่อยู่จากกองโรงเรียนมัธยม กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
4. การเก็บรวบรวมข้อมูลได้ให้ผู้ตอบส่งแบบสอบถามซึ่งติดแสตมป์และเจ้าหน้าที่ของถึงผู้รับพร้อมที่จะส่งกลับคืนมายังผู้ทำการวิจัยได้โดยทางไปรษณีย์
5. วิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้โดยการหาค่าเฉลี่ย และหาส่วน

เบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $P = \frac{f}{N} \times 100, \bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$ และ

$$S.D = \sqrt{\frac{\sum fX^2}{N} - \left[\frac{\sum fX}{N}\right]^2} \quad \text{ตามลำดับ}$$

---

⁸ประคอง กรรณสูต, สถิติศาสตร์ประยุกต์สำหรับครู (พิมพ์ครั้งที่ 3; นครหลวง
 กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2515), หน้า 40.

ประโยชน์ที่จะได้จากการวิจัย

1. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจช่วยให้ทราบถึง สภาพที่แท้จริง ปัญหา และอุปสรรคต่าง ๆ ในการบริหารงาน การทำบัตรรายการในห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร ซึ่งศึกษานิเทศก์ห้องสมุดอาจให้ความช่วยเหลือได้
2. ทำให้ทราบความคิดเห็นของครูบรรณารักษ์ที่มีต่อการจัดตั้งศูนย์บัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียน ซึ่งเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหา การบริหารงาน การทำบัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียน
3. ข้อมูลต่าง ๆ รวมทั้งความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในคำถามต่าง ๆ ของครูบรรณารักษ์จะใช้เป็นแนวทางในการแก้ไข ปรับปรุง การบริหารงาน การทำบัตรรายการของห้องสมุดโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นิยามของคำต่าง ๆ ที่ใช้ในการวิจัย

ห้องสมุดโรงเรียน หมายถึง ห้องสมุดที่จัดบริการให้นักเรียน ครู อาจารย์ ในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมศึกษาทั้งตอนต้นและตอนปลายในเขตกรุงเทพมหานคร

ครูบรรณารักษ์ หมายถึง ผู้ดำรงตำแหน่ง ครูที่มีความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์และได้รับมอบหมายให้เป็นผู้ทำหน้าที่ทางด้าน การบริหาร เทคนิค บริการ และงานอื่น ๆ ที่ต้องใช้ความรู้ทางบรรณารักษศาสตร์ และมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของห้องสมุดโรงเรียนรัฐบาลระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการของโรงเรียน รัฐบาล ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร

การดำเนินงานห้องสมุด หมายถึง การจัด และการบริหารงานห้องสมุด

บัตรรายการ คือ บัตรขนาด 3 x 5 นิ้ว ที่ครูบรรณารักษ์ใช้บันทึกรายละเอียดสำคัญ ที่ผู้ใช้ห้องสมุดควรทราบเกี่ยวกับหนังสือแต่ละ เล่มที่มีอยู่ในห้องสมุด

การจัดหมวดหมู่หนังสือ หมายถึง การจัดหนังสือซึ่งมีเนื้อเรื่องคล้ายคลึงกันเข้าไว้ในหมวดหมู่เดียวกันตามแบบแผนในห้องสมุดนำมาใช้

ศูนย์บริการ หมายถึง ห้องสมุดหรือหน่วยงานที่ทำหน้าที่จัดทำบริการหนังสือให้แก่ห้องสมุดต่าง ๆ

ข้อจำกัดในการวิจัย

1. บางโรงเรียนยังไม่มีห้องสมุดที่ถูกแบบแผน คือเป็นโรงเรียนที่เพิ่งเริ่มจัดให้มีห้องสมุดประกอบกับในระยะนี้โรงเรียนในเขตกรุงเทพมหานครส่วนมากได้งบประมาณก่อสร้างอาคารเรียนใหม่ ทำให้การดำเนินงานในห้องสมุดอยู่ในสภาพที่ไม่เป็นระเบียบ ดังนั้นครูบรรณารักษ์ของโรงเรียนดังกล่าวจึงไม่สามารถให้ข้อมูลในแบบสอบถามได้

2. การสำรวจครั้งนี้ ได้ทำการสำรวจห้องสมุดโรงเรียนที่มีระดับการศึกษาเฉพาะมัธยมศึกษา และระดับศึกษามัธยมศึกษาและมัธยมศึกษา จึงทำให้ข้อมูลที่ได้รับแตกต่างกันเป็นอย่างมาก ระหว่างห้องสมุดโรงเรียนทั้ง 2 ประเภท ดังกล่าว ห้องสมุดโรงเรียนประเภทหลังจะเป็นห้องสมุดที่มีความสมบูรณ์แบบดีกว่าห้องสมุดโรงเรียนประเภทแรกมาก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย